

ЗВЕРНЕННЯ

Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, до обласних, районних, міських, селищних та сільських рад з питань встановлення цін/тарифів на природний газ, електричну енергію, комунальні послуги для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, ліцензування діяльності яких здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

Ураховуючи численні звернення від обласних, районних, міських, селищних та сільських рад з питань встановлення цін/тарифів на природний газ, електричну енергію, комунальні послуги для суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, ліцензування діяльності яких здійснюється Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – Комісія, НКРЕКП), які надходять до НКРЕКП, Адміністрації Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Комісія вважає за необхідне систематизувати інформацію з цих питань з метою полегшення доступу до цієї інформації та у зв'язку з цим повідомляє.

Державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій та суб'єктів господарювання, що провадять діяльність на суміжних ринках, у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, на ринках природного газу, нафтового (попутного) газу, газу (метану) вугільних родовищ та газу сланцевих товщ (далі – природний газ), є одним з основних повноважень НКРЕКП відповідно до Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, затвердженого Указом Президента України від 10 вересня 2014 року № 715.

Комісія реалізує повноваження щодо регулювання цін (тарифів) на товари (послуги) вказаних суб'єктів господарювання природних монополій, що провадять діяльність на суміжних ринках, у сферах електроенергетики, теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення, на ринках природного газу, нафтового (попутного) газу, газу (метану) вугільних родовищ та газу сланцевих товщ (далі – природний газ), нафти та нафтопродуктів, відповідно до Законів України «Про природні монополії», «Про ціни і ціноутворення», «Про засади функціонування ринку природного газу», «Про електроенергетику», «Про теплопостачання», «Про питну воду та питне водопостачання», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг», «Про житлово-комунальні послуги», дотримуючись принципів гласності та відкритості процедур регулювання, самоокупності суб'єктів природних монополій, стимулювання підвищення якості товарів і задоволення попиту на них, забезпечення захисту прав споживачів.

1. Щодо цін на природний газ

1.1. Щодо цін на природний газ для населення

В Україні видобуток природного газу здійснюється як суб'єктами господарювання, які, відповідно до статті 10 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу», реалізують природний газ суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України для формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, так і іншими газодобувними підприємствами.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» підприємства, частка держави у статутному фонді яких становить 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких перебувають у статутному фонді інших господарських товариств, контрольним пакетом акцій яких володіє держава, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісяця здійснюють продаж усього товарного природного газу, видобутого на підставі спеціальних дозволів на користування надрами в межах території України, континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони, для формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, безпосередньо суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України на формування такого ресурсу, за закупівельними цінами, які для кожного суб'єкта господарювання – власника спеціального дозволу на користування нафтогазоносними надрами щороку встановлюються національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, згідно із затвердженим нею Порядком формування, розрахунку та встановлення цін на природний газ для суб'єктів господарювання, що здійснюють його видобуток.

На сьогодні суб'єктом господарювання, який здійснює продаж товарного природного газу суб'єкту, уповноваженому Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення, є ПАТ «Укргазвидобування».

Постановою НКРЕКП від 03 березня 2015 року № 502 (яка набрала чинності з 01 квітня 2015 року) встановлено ціну на товарний природний газ власного видобутку для ПАТ «Укргазвидобування» в розмірі 1590,00 грн за 1000 м³ (без урахування ПДВ).

Відповідно до положень постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 року № 1729 «Про забезпечення споживачів природним газом» потреби населення у природному газі задовольняються за рахунок ресурсів газу власного видобутку, а у разі нестачі – за рахунок інших ресурсів Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України».

Згідно з інформацією, наданою Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України», відповідно до якої здійснювався розрахунок цін на природний газ, прогнозований річний обсяг споживання природного газу населенням у 2015 році складав 14,5 млрд м³, суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, – 6,8 млрд м³. При цьому, планований обсяг видобутку товарного природного газу ПАТ «Укргазвидобування» для потреб населення складе близько 12,8 млрд м³.

Роздрібні ціни на природний газ для потреб населення розраховувалися НКРЕКП відповідно до Порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для населення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2011 року № 869, з урахуванням:

середньозваженої ціни природного газу як товару, що видобувається суб'єктами, зазначеними у частині першій статті 10 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу», та інших ресурсів суб'єкта, уповноваженого Кабінетом Міністрів України на формування ресурсу природного газу, що використовується для потреб населення (далі – уповноважений суб'єкт);

питомих витрат уповноваженого суб'єкта, пов'язаних із закупівлею та реалізацією природного газу населенню;

збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності (відповідно до Податкового кодексу України – 4 %);

загального тарифу на транспортування природного газу;

середньозваженого тарифу на постачання природного газу;

податку на додану вартість (відповідно до Податкового кодексу України – 20 %);

планованого річного обсягу споживання природного газу населенням, передбаченого прогнозним річним балансом надходження та розподілу природного газу;

планованих річних обсягів розподілу природного газу для потреб населення, що видобувається суб'єктами, та інших ресурсів природного газу, що належить до інших ресурсів уповноваженого суб'єкта, передбачених прогнозним річним балансом надходження та розподілу природного газу.

Основними факторами, які вплинули на зростання роздрібних цін на природний газ для потреб населення, стали:

дефіцит ресурсу природного газу, пов'язаний, зокрема, із зменшенням його видобутку; необхідність збільшення цін на товарний природний газ для газодобувних підприємств, які відповідають вимогам статті 10 Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу» та здійснюють продаж газу власного видобутку для потреб населення, у зв'язку із збільшенням ставки рентної плати за користування надрами та з метою збільшення капітальних інвестицій у газовидобувну галузь;

зростання ціни на імпортований природний газ у зв'язку з девальвацією гривні до долара США;

необхідність перегляду тарифів на транспортування природного газу магістральними та розподільними трубопроводами у зв'язку, зокрема, з підвищенням граничного рівня ціни на природний газ, який використовується на виробничо-технологічні потреби газотранспортних та газорозподільних підприємств, та зменшенням обсягів транспортування природного газу магістральними та розподільними трубопроводами та його постачання.

Крім того, пунктом 4 Прикінцевих положень Закону України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» визначено Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, у першому кварталі 2015 року здійснити перегляд цін на природний газ для споживачів з метою зменшення дефіциту публічного акціонерного товариства «Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України», а у Меморандумі про економічну та фінансову політику (Лист про наміри Уряду України і Національного банку України до Міжнародного валютного фонду від 27 лютого 2015 року № 3080/0/2-15) зазначено, що НКРЕКП буде прийнято рішення про встановлення, зокрема, починаючи з 01 квітня 2015 року, відповідної ціни на газ для потреб населення, що у подальшому сприятиме інвестиціям і нарощуванню власного видобутку газу.

З метою встановлення обґрунтованих роздрібних цін на природний газ для потреб населення НКРЕКП було здійснено аналіз обсягів споживання природного газу населенням, яке споживає природний газ для індивідуального опалення або комплексного споживання (індивідуальне опалення, приготування їжі та/або підігрів води) за інформацією, наданою газопостачальними підприємствами та Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» за попередні роки.

Крім того, відповідно до інформації Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» для населення, яке проживає в квартирах та приватних будинках з невеликою загальною площею (до 70 м²), має газові опалювальні котли з ККД 90 % і більше та використовує природний газ для індивідуального опалення та комплексно (приготування їжі та/або підігрів води, опалення), споживання природного газу в період з жовтня по квітень становить близько 200 м³ на місяць.

Ураховуючи викладене, з метою приведення роздрібних цін на природний газ, що використовується для потреб населення, до економічно обґрунтованого рівня, забезпечення приросту власного видобутку природного газу, фінансової стабілізації газодобувних, газотранспортних, газорозподільних, газопостачальних підприємств і Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» та з урахуванням положень Меморандуму про економічну та фінансову політику 03 березня 2015 року НКРЕКП у межах повноважень було прийнято постанову № 583 «Про встановлення роздрібних цін на природний газ, що

використовується для потреб населення» (zareєстрована в Міністерстві юстиції 03 березня 2015 року за № 242/26687).

Разом з тим, відповідно до пункту 4.1 Порядку встановлення роздрібних цін на природний газ для потреб населення, затвердженого постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 31 березня 2011 року № 466 (із змінами), перегляд роздрібних цін на природний газ здійснюється в разі зміни складових середньої ціни реалізації природного газу, вимог законодавства та інших обставин, що значно впливають на величину встановлених роздрібних цін на природний газ.

1.2. Щодо граничних рівнів цін на природний газ

Граничний рівень ціни на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, у тому числі блочних (модульних) котелень, установлених на дахові та прибудованих (виходячи з обсягу природного газу, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, за умови ведення такими суб'єктами окремого приладового та бухгалтерського обліку тепла і гарячої води), формується з урахуванням ціни імпортованого газу, податку на додану вартість, збору до затвердженого тарифу на природний газ у вигляді цільової надбавки, тарифів на транспортування, розподіл і постачання природного газу за регульованим тарифом.

При цьому, встановлений постановою Національної комісії регулювання електроенергетики України від 13 липня 2010 року № 813 граничний рівень ціни на природний газ для зазначених споживачів не переглядався з 2010 року і відшкодував на момент перегляду цін на природний газ близько 10 % ціни імпортованого природного газу. Різниця між цінами закупівлі та реалізації природного газу призводить до дефіциту Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», що потребує відповідної компенсації Національній акціонерній компанії «Нафтогаз України».

Враховуючи положення Меморандуму про економічну та фінансову політику, з 01 квітня 2015 року постановою НКРЕКП від 03 березня 2015 року № 584 встановлено граничний рівень ціни на природний газ для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, на рівні 2994,30 грн за 1000 м³.

Таке рішення дозволяє зменшити дефіцит Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» за рахунок зменшення компенсації різниці між цінами закупівлі та реалізації газу для суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що рішення, зокрема, щодо встановлення цін на природний газ для потреб населення та суб'єктів господарювання, які виробляють теплову енергію, що використовується для виробництва та надання населенню послуг з опалення та гарячого водопостачання, були прийняті на засіданні Комісії у формі відкритого слухання 03 березня 2015 року, на якому були присутні уповноважені представники Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України», ПАТ «Укргазвидобування», Федерації профспілок України, Центрального комітету Профспілки працівників освіти і науки України, газотранспортних, газорозподільних та газопостачальних підприємств, представники ЗМІ Центру дослідження енергетики і політики, інформаційних агентств «Українські новини», «УНІАН», «Укрінформ», «Інтерфакс Україна», телеканалу «Еспресо», газети «Дзеркало тижня», інформаційного агентства «РБК Україна».

Стосовно граничних рівнів цін на природний газ для установ та організацій, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів, промислових споживачів та інших суб'єктів господарювання повідомляємо, що зазначені граничні рівні цін на природний газ

формується з урахуванням середньозваженої ціни імпортованого природного газу, розрахованої відповідно до ціни імпортованого природного газу, отриманого Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» згідно з контрактом купівлі-продажу природного газу між ВАТ «Газпром» та Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» на 2009–2019 роки, та імпортованого газу, закупленого Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» у європейських компаній, витрат імпортера, пов'язаних з закупівлею і реалізацією природного газу та витрат імпортера, пов'язаних із транспортуванням природного газу територією Словаччини, середньомісячного офіційного курсу гривні до долара США, встановленого Національним банком України.

Відповідно до пункту 1 постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2006 року № 605 «Деякі питання діяльності Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України» (далі – постанова Кабінету Міністрів України) встановлені НКРЕКП граничні (максимальні) рівні цін на природний газ, що реалізується установам та організаціям, які фінансуються з державного і місцевих бюджетів, промисловим споживачам та іншим суб'єктам господарювання можуть коригуватися Комісією в наступному місяці реалізації природного газу Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» в разі зміни середньомісячного курсу гривні до долара США, встановленого Національним банком України у місяці реалізації природного газу, до офіційного курсу гривні до долара США, встановленого Національним банком України у попередньому місяці, та/або в разі зміни середньозваженої ціни імпортованого природного газу, що закуповується Національною акціонерною компанією «Нафтогаз України» для формування ресурсу природного газу, що використовується для задоволення потреб споживачів України та/або вимог законодавства, та інших обставин, що значно впливають на їх величину.

Згідно з вищезазначеною постановою Кабінету Міністрів України НКРЕКП щомісячно здійснює коригування та встановлює граничні рівні цін на природний газ, що реалізується установам та організаціям, які фінансуються з державного і місцевих бюджетів, промисловим споживачам та іншим суб'єктам господарювання.

2. Щодо тарифів на електроенергію

2.1. Щодо роздрібних тарифів на електричну енергію

Законом України «Про електроенергетику» передбачено ринкове формування тарифів на електричну енергію.

Відповідно до Порядку розрахунку роздрібного тарифу на електричну енергію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2011 року № 869, та пункту 3.7.4 Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електроенергії за регульованим тарифом, затверджених постановою НКРЕ від 13.06.1996 року № 15/1, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України від 08.08.1996 р. за № 433/1458 (із змінами), роздрібні тарифи формуються за ринковою формулою, яка складається із:

закупівельної ціни електричної енергії на оптовому ринку електричної енергії та/або у виробників електричної енергії;

тарифу на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами відповідного класу напруги ліцензіата з постачання електричної енергії за регульованим тарифом;

складової, яка забезпечує покриття витрат з постачання електричної енергії (тариф на постачання);

нормативних технологічних витрат у місцевих (локальних) електричних мережах.

Тарифи на передачу та постачання електричної енергії формуються відповідно до Тимчасової методики розрахунку роздрібного тарифу на спожиту електроенергію, тарифу на передачу електроенергії місцевими (локальними) електричними мережами та тарифу на постачання електроенергії, затвердженої постановою НКРЕ від 06.05.1998 року № 564.

Відповідно до зазначеної методики споживачі об'єднані у дві групи: 1 група – суб'єкти господарської діяльності та фізичні особи-підприємці, 2 група – міське та сільське населення.

Крім того, споживачі електричної енергії розподіляються за двома класами напруги відповідно до Порядку визначення класів споживачів електричної енергії, диференційованих за ступенями напруги, затвердженого постановою НКРЕ від 13.08.1998 № 1052: 1 клас напруги – із ступенем напруги 27,5 кВ та вище, 2 клас напруги – менше 27,5 кВ.

Тарифи на передачу та постачання електричної енергії для кожної енергопостачальної компанії різні і залежать від багатьох факторів, а саме: структури та стану електричних мереж, витрат електроенергії в мережах, структури та обсягів споживання електроенергії, площі території, що обслуговується тощо.

Технологічні витрати в мережі розраховуються та затверджуються відповідно до Положення про порядок подання, визначення та затвердження економічних коефіцієнтів нормативних технологічних витрат електроенергії, затвердженого постановою НКРЕ від 15.08.2013 № 1110.

Оптова ринкова ціна на електроенергію визначається як середньозважена величина вартості закупівлі електричної енергії від усіх виробників, що продають електричну енергію в Оптовий ринок, витрат на диспетчеризацію та утримання магістральних та міждержавних електромереж, витрат на забезпечення функціонування ОРЕ та ряду додаткових загальнодержавних витрат (збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на теплову та електричну енергію, компенсація пільгових тарифів для деяких категорій споживачів, у першу чергу населення, тощо).

Питома вага оптової ринкової ціни на електричну енергію (далі – ОРЦ) в структурі роздрібних тарифів складає близько 80 %, рівень якої залежить, передусім, від фактору зміни цін на первинні енергоносії – ядерне паливо, вугілля, природний газ, мазут. При цьому, має місце значна залежність від зовнішніх джерел постачання: 100 % закупівель ядерного палива, 75 % – газу. ОРЦ формується щомісячно на Оптовому ринку електроенергії відповідно до обсягів продажу та ціни вироблення електроенергії генеруючими компаніями ТЕС, АЕС, ГЕС, ТЕЦ, ВЕС, а також враховує зміни цін на первинні енергоносії і затверджується НКРЕКП щомісяця.

Роздрібні тарифи єдині на території України для всіх споживачів (крім населення) незалежно від галузі та диференціюються лише за класами напруги (1 та 2 класи).

Разом з тим, на сьогодні, відповідно до законів України та актів Кабінету Міністрів України, окремі групи споживачів мають фіксовані (знижені) тарифи, а енергопостачальні компанії – втрати внаслідок різниці між ринковим і фіксованим (пільговим) тарифом. Сума дотацій, що надаються енергопостачальним компаніям для покриття збитків від постачання електроенергії таким споживачам, включається до складу ОРЦ.

2.2. Щодо тарифів на електричну енергію для населення

Тарифи на електричну енергію для населення також розраховуються за ринковою формулою відповідно до Порядку розрахунку роздрібного тарифу на електричну енергію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2011 року № 869, та Тимчасової методики розрахунку роздрібного тарифу на спожиту електроенергію, тарифу на передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами та тарифу на постачання електроенергії, затвердженої постановою НКРЕ від 06.05.1998 № 564.

Протягом тривалого періоду тарифи на електричну енергію не змінювалися, лише у 2006 році тарифи на електроенергію для населення двічі збільшувалися по 25 % (з 01 травня та

з 01 вересня). Наступна зміна тарифів для населення відбулася протягом 2011 та 2012 років шляхом упровадження блочних тарифів на електроенергію (введення градації різних рівнів тарифів для окремих груп споживачів в залежності від обсягів споживання). 01 червня 2014 року прийнято рішення щодо підвищення тарифів на електричну енергію для населення в межах від 10 % до 40 % в залежності від обсягів споживання електроенергії, при цьому середнє зростання становило 14 %.

У той же час, протягом 2006–2014 років відбулося зростання середньозваженого роздрібного тарифу на електричну енергію з 30,4 до 122,8 коп./кВт·год з ПДВ, або в 4 рази.

Зазначене пояснюється тим, що протягом 2006–2014 років суттєво зросла вартість енергоносіїв та сума дотування окремих категорій споживачів за рахунок інших категорій споживачів внаслідок застосування фіксованих (знижених) тарифів на електроенергію відповідно до Законів України та рішень Кабінету Міністрів України.

Дотації протягом 2006–2014 років зросли з 5,4 млрд грн до 40,8 млрд грн (без ПДВ), або в 7,5 рази. Так, за 2014 рік ці дотації склали 40,8 млрд грн (без ПДВ), що складає понад 30 % у структурі ОРЦ.

У зв'язку з цим відбувався об'єктивний процес збільшення оптової ринкової ціни електроенергії та витрат на її передачу і постачання. Внаслідок цього, у січні 2015 року діючі тарифи на електроенергію для населення відшкодовували лише близько 21 % економічно обгрунтованих витрат з виробництва, передачі та постачання електроенергії.

Різниця в тарифах для населення між фіксованими та ринковими рівнями компенсується енергопостачальним компаніям шляхом дотацій за рахунок промисловості, залізничного транспорту, бюджетних організацій та інших споживачів, відбувається перехресне субсидіювання населення за рахунок інших споживачів, які сплачують за електричну енергію на 26 % дорожче.

При цьому повідомляємо, що пунктом 2 розділу XII Коаліційної угоди, укладеної учасниками коаліції депутатських фракцій Верховної Ради України VIII скликання та підписаної Політичною партією «Народний фронт», Партією «Блок Петра Порошенка», Політичною партією «Об'єднання «Самопоміч», Радикальною партією Олега Ляшка, Політичною партією Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина», передбачено поетапну ліквідацію перехресного субсидіювання та вирівнювання цін на природний газ та електричну енергію, а також поступову ліквідацію перехресного субсидіювання (багаторівневої тарифної системи) шляхом встановлення цін та тарифів для всіх споживачів, включаючи населення, на економічно обгрунтованому рівні та одночасне здійснення переходу до адресних дотацій соціально вразливим верствам населення (протягом 2015–2017 років). Введення мораторію на надання нових пільгових цін та тарифів для окремих галузей промисловості та споживачів електричної енергії та газу можливе на рівні закону.

Крім того, Планом заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.05.2015 № 213-р, передбачена необхідність поступової ліквідації перехресного субсидіювання (багаторівневої тарифної системи) шляхом встановлення цін та тарифів для всіх споживачів, включаючи населення, на економічно обгрунтованому рівні.

Отже, з урахуванням завдань, передбачених в Коаліційній угоді, Планом заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» у 2015 році, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04.05.2015 № 213-р, з метою економії енергоресурсів та зменшення навантаження на державний бюджет, пріоритетним завданням удосконалення державної тарифної політики в електроенергетиці є приведення тарифів на електричну енергію для населення та інших

споживачів, для яких застосовуються знижені тарифи на електроенергію, до економічно обґрунтованого рівня, що дозволить скоротити обсяги перехресного субсидювання в електроенергетиці.

Зважаючи на викладене, Комісія прийняла постанову від 26 лютого 2015 року № 220 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню», що дозволить зменшити розрив між рівнем реальних витрат з виробництва, передачі та постачання електроенергії та фіксованим тарифом, за яким на цей час населення сплачує за спожиту електроенергію. При цьому, середньозважене зростання тарифів з 01 квітня 2015 року становило 45,2 %.

Акцентуємо увагу на тому, що у разі перевищення обсягу споживання електроенергії, за яким диференціюються рівні тарифів на електроенергію, за вищим тарифом сплачується лише обсяг перевищення.

Для розрахунку тарифу на електроенергію, що відпускається населенню, враховувались Прогнозні макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2015 рік, схвалені постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2014 року № 404 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.2014 року № 709 (прогноз, сценарій 2), зокрема індекс споживчих цін, який складає 117,9. Таким чином, запропоновано збільшення тарифу 1 блоку на 17,9 % (внаслідок необхідності округлень тарифів збільшення становить 19 %).

Необхідно відмітити, що населення, яке для приготування їжі користується електричною плитою, споживає більші обсяги електричної енергії, ніж споживачі, які користуються газовою плитою. У той же час, населення, яке користується газовою плитою, окрім електричної енергії, спожитої на різні побутові потреби, сплачує ще й за користування природним газом, тарифи на який суттєво підвищилися з 01 квітня 2015 року. Враховуючи зазначене, об'єктивної необхідності у встановленні окремого тарифу та окремої диференціації для споживачів, які проживають в житлових будинках, обладнаних у встановленому порядку кухонними електроплитами, немає. У більшості випадків використання електроплит буде економічно вигіднішим за використання газових плит.

3. Щодо тарифів у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення

Відповідно до Законів України «Про теплопостачання», «Про питну воду та питне водопостачання», «Про житлово-комунальні послуги», «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг», Указу Президента України від 10 вересня 2014 року № 715 «Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» до повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, належить, зокрема, встановлення тарифів на теплову енергію, тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, тарифів на комунальні послуги (централізоване опалення, постачання холодної та гарячої води та водовідведення) суб'єктам природних монополій та суб'єктам господарювання на суміжних ринках у сферах теплопостачання, централізованого водопостачання і водовідведення, ліцензування діяльності яких здійснюється Комісією.

Відповідно до статті 31 Закону України «Про житлово-комунальні послуги» у разі зміни протягом строку дії цін/тарифів обсягу окремих складових економічно обґрунтованих витрат з причин, які не залежать від виконавця/виробника, зокрема, збільшення або зменшення податків і зборів, мінімальної заробітної плати, орендної плати та амортизаційних відрахувань, підвищення або зниження цін на паливно-енергетичні та інші матеріальні ресурси, виконавці/виробники проводять коригування встановлених цін/тарифів на житлово-комунальні послуги і подають на затвердження до органу, уповноваженого здійснювати встановлення таких цін/тарифів. При цьому, перерахунок цін/тарифів може проводитися

шляхом коригування лише тих складових структури цін/тарифів, за якими відбулися цінові зміни в бік збільшення або зменшення.

Встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги нижчими від розміру економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво без відповідного відшкодування не допускається і може бути оскаржене в суді.

3.1. Щодо тарифів у сфері теплопостачання

Упродовж останніх років тарифи у сфері теплопостачання не покривали економічно обґрунтованих витрат на виробництво, що негативно впливало на ефективність діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у цій сфері, на стан систем теплопостачання, якість надання послуг споживачам.

Суб'єкти природних монополій та суб'єкти господарювання на суміжних ринках у сфері теплопостачання розраховують тарифи з централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води відповідно до Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води (далі – Порядок), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.06.2011 № 869.

Відповідно до Порядку структура тарифів – складові економічно обґрунтованих витрат, пов'язаних із упровадженням у планованому періоді певного виду ліцензованої діяльності, які групуються за статтями, визначеними уповноваженими органами відповідно до стандартів бухгалтерського обліку, що затверджені Мінфіном, та складові планованого прибутку, на основі яких розраховуються та встановлюються тарифи.

Розмір тарифу на теплову енергію напряму залежить від вартості енергоносіїв, зокрема питома вага витрат на природний газ у собівартості теплової енергії для потреб населення складає близько 76 %, витрат на оплату праці з нарахуваннями – 12 %, витрат на електроенергію – 7 %, решти витрат собівартості – 5 %. Близько 95 % вартості в тарифах на послуги з централізованого опалення та з централізованого постачання гарячої води (без податку на додану вартість) становлять витрати на теплову енергію, решта – витрати на утримання абонентської служби, вартість холодної води (складова послуги з централізованого постачання гарячої води), послуги банків зі збору платежів від споживачів тощо.

Водночас слід зауважити, що нормами Порядку формування тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування та постачання, послуги з централізованого опалення і постачання гарячої води визначено, що у разі зміни ставок податків, зборів, розміру мінімальної заробітної плати, орендної плати (за об'єктами виробничого призначення), цін (тарифів) на паливно-енергетичні та матеріальні ресурси для відшкодування в повному обсязі витрат з операційної діяльності тарифи на послуги з централізованого опалення та постачання гарячої води переглядаються в установленому законодавством порядку.

3.2. Щодо тарифів у сфері централізованого водопостачання та водовідведення

Упродовж останніх років тарифи у сфері водопостачання та водовідведення не покривали економічно обґрунтованих витрат на виробництво, що негативно впливало на ефективність діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у цій сфері, на стан систем водопостачання та водовідведення, якість надання послуг споживачам.

Отже, приведення тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення до економічно обґрунтованого рівня є необхідним заходом для належного функціонування підприємств водопостачання та водовідведення, зокрема, для здійснення розрахунків за електроенергію, придбання реагентів, оплати податків та обов'язкових платежів до бюджету, забезпечення споживачів якісними послугами та питною водою.

Формування тарифів у сфері водопостачання та водовідведення здійснюється відповідно до Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 червня 2011 № 869, та Порядку формування тарифів на послуги з централізованого постачання холодної води, водовідведення (з використанням внутрішньобудинкових систем), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 № 532. Таким чином, методологія формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення є єдиною, яка дозволить поступово привести дані тарифи до економічно обґрунтованого рівня для всіх споживачів, забезпечить проведення прозорої тарифної політики.

Формування тарифів на централізоване водопостачання та водовідведення здійснюється ліцензіатами відповідно до річних планів ліцензованої діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення, економічно обґрунтованих планованих витрат, визначених на підставі державних та галузевих нормативів витрат ресурсів, у тому числі галузевих технологічних нормативів використання питної води на підприємствах водопровідно-каналізаційного господарства з урахуванням основних особливостей технологічних процесів конкретного виробництва, техніко-економічних розрахунків, кошторисів з урахуванням ставок податків і зборів, цін на матеріальні ресурси та послуги у планованому періоді.

Річні плани ліцензованої діяльності з централізованого водопостачання та водовідведення складаються окремо за видами такої діяльності (водопостачання, водовідведення) на підставі фактичних за останні п'ять років та прогнозованих обсягів централізованого водопостачання та водовідведення з урахуванням укладених із споживачами договорів та інших техніко-економічних факторів.

Окремо інформуємо, що відносини між суб'єктом господарювання, предметом діяльності якого є надання житлово-комунальних послуг (далі – виконавець), і фізичною та юридичною особою (далі – споживач), яка отримує або має намір отримувати послуги з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води і водовідведення (далі – послуги), а також порядок оплати за надані послуги регулюються Правилами надання послуг з централізованого опалення, постачання холодної та гарячої води та водовідведення, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України № 630 від 21 липня 2005 року.

Необхідно зазначити, що з інформацією щодо структури тарифів на електроенергію, роздрібних цін на природний газ для потреб населення, тарифів на послуги централізованого опалення та гарячого водопостачання, централізованого водопостачання та водовідведення можна ознайомитись на офіційному веб-сайті НКРЕКП за адресою www.nerc.gov.ua в розділах «Електрична енергія», «Газ природний», «Тепло», «Вода холодна» у підрозділі «Населення» відповідно.

Для зняття напруженості у суспільстві та вирішення питання економічної обґрунтованості цін/тарифів на комунальні послуги НКРЕКП створила Робочу групу щодо розкриття інформації стосовно методології формування та проведення огляду розрахунку роздрібних цін на природний газ для потреб населення. З метою незаангажованого проведення огляду розрахунку роздрібних цін на природний газ для потреб населення до Робочої групи залучено представників аудиторських компаній Deloitte, PricewaterhouseCoopers, Ernst & Young та KPMG. 23 червня 2015 року результати діяльності та узгоджені всіма членами зазначеної Робочої групи висновки оприлюднено на офіційному веб-сайті НКРЕКП www.nerc.gov.ua/?news=4484.

Водночас зазначаємо, що головним механізмом забезпечення соціального захисту населення в умовах підвищення цін та тарифів на житлово-комунальні послуги є Програма житлових субсидій, згідно з якою держава компенсує сім'ям витрати на оплату житлово-

комунальних послуг у межах соціальної норми житла та соціальних нормативів користування житлово-комунальними послугами.

Крім того, з метою інформування про повноваження НКРЕКП та місцевих органів самоврядування у сфері надання комунальних послуг зазначаємо, що відповідно до Законів України «Про житлово-комунальні послуги», «Про місцеві державні адміністрації», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про теплопостачання» та інших нормативно-правових актів до повноважень органів місцевого самоврядування належать:

затвердження норм споживання та якості житлово-комунальних послуг, контроль за їх дотриманням;

забезпечення населення житлово-комунальними послугами необхідних рівня та якості;

погодження інвестиційних програм стосовно об'єктів теплопостачання, що перебувають у комунальній власності, крім тих, що виробляють теплову енергію на теплоелектроцентралях, ТЕС, АЕС, когенераційних установках та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії;

погодження температурних графіків роботи теплових мереж;

погодження планових обсягів реалізації теплової енергії та рівень втрат, передбачених Додатком 2 «Річні плани виробництва, транспортування, постачання теплової енергії», відповідно до Процедури встановлення тарифів на теплову енергію, її виробництво, транспортування, постачання, затвердженої постановою НКРЕ від 17 лютого 2011 року № 244;

встановлення місцевих податків і зборів відповідно до Податкового кодексу України;

прийняття рішень щодо надання, відповідно до чинного законодавства, пільг по місцевих податках і зборах, а також земельному податку;

встановлення для підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

затвердження ставок земельного податку відповідно до Податкового кодексу України.

*(Звернення розміщене на офіційному веб-сайті НКРЕКП 10.08.2015
за адресою: <http://www.nerc.gov.ua/?news=4585>)*